

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Hemställan om åtgärder avseende kvalitetssystem för högre utbildning

I bifogat särtryck presenteras Sverige universitets- och högskoleförbunds ståndpunkt vad gäller Sveriges nationella kvalitetssystem för högre utbildning. Förbundet hemställer hos regeringen att de åtgärder vidtas som möjliggör att ett sådant kvalitetssystem för högre utbildning som där beskrivs kan förverkligas i kommande utvärderingscykel.

Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) inledde 2012 ett arbete för att ta fram underlag för ett långsiktigt ställningstagande rörande ett framtida nationellt kvalitetssystem för högre utbildning. Inför förbundsförsamlingens möte i oktober 2013 presenterade SUHF:s expertgrupp för kvalitetsfrågor ett sådant förslag. Förslaget bygger på studier av nationella kvalitetssystem i andra länder, erfarenheter från det nuvarande svenska systemet, samråd med företrädare för Sveriges lärosäten samt *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)*. Förbundet antog det framlagda förslaget.

I Sveriges *första generation* av kvalitetssystem för högre utbildning var fokus inriktat på att stödja utvecklingen av lärosätenas interna kvalitetssystem. I den *andra generationens* system riktades istället utvärderingarna direkt mot utbildningarna, och examensrätter kunde ifrågasättas och dras in av Högskoleverket, sedermera Universitetskanslersämbetet (UKÄ). Den modell SUHF förordar utgör den *tredje generationens* system, där lärosäten om de har sådan kapacitet ges möjlighet att ta eget ansvar för att återkommande kontrollera sin utbildning - och UKÄ kontrollerar om lärosätena klarar att utföra den uppgiften.

SUHF:s förslag innebär att de uppgifter som olika aktörer ska utföra inom det föreslagna systemet hänger samman så att 1) dubbelarbete undviks och så att 2) insatserna förstärker varandra på ett sätt som gör att utvecklingen av svensk högre utbildning blir den bästa möjliga. Det är viktigt att skapa sådan harmoni mellan UKÄ:s och lärosätenas insatser i ett nationellt kvalitetssystem.

SUHF bedömer även att det föreslagna systemet är väl förenligt med ESG – en bedömning som stärks av att ENQA anser att liknande system i andra europeiska länder är förenliga med ESG.

SUHF hemställer således hos regeringen att de åtgärder vidtas som möjliggör att ett sådant kvalitetssystem för högre utbildning som förordas av SUHF kan förverkligas i kommande utvärderingscykel.

Vänligen

Pam Fredman
Ordförande

SUHF:s långsiktiga ställningstagande i frågan om nationellt kvalitetssystem för högre utbildning

Vid sitt möte den 23 oktober 2013 behandlades förslag från expertgruppen för kvalitetsfrågor rörande SUHF:s långsiktiga ställningstagande i frågan om nationellt kvalitetssystem för högre utbildning. Förbunds församlingen beslöt att ställa sig bakom förslaget med några tillägg. (Se nedan)

§ 9   Principiella ställningstaganden avseende kvalitetsfrågor (dnr 11/142)

Pam Fredman presenterade ett förslag från Expertgruppen för kvalitetsfrågor gällande SUHF:s ställningstaganden avseende kvalitetsfrågor.

Förbunds församlingen ställde sig bakom förslagen kring SUHF:s långsiktiga ställningstagande i frågan om nationellt kvalitetssystem för högre utbildning med följande tillägg,

- att det övergripande syftet lyfter fram studentens lärande
- att långsiktigheten, systemets utvecklande uppgift, den internationella orienteringen och skrivningen kring utvärderingarnas fokus på resultat förtydligas i enlighet med diskussionen
- att systemet ska innehålla möjlighet till överklagande av beslut.

Förbunds församlingen ställde sig bakom att SUHF arbetar vidare i enlighet med de förslag som fanns avseende, kvalitetsarbetsgranskningar, kvalitetsutveckling av utbildning, forskning och administration samt de tre bevakningsuppdragen UKÄ:s granskningsverksamhet, bibliometri och ranking.

Tilläggen inarbetades i rapportens beslutsförslag rörande det långsiktiga ställningstagandet. I det följande återges det avsnitt från expertgruppens slutrapport 2012-2013 som behandlar det långsiktiga ställningstagandet. Texten avslutas med det förslag som förbunds församlingen ställde sig bakom.

SUHF:s långsiktiga ställningstagande i frågan om nationellt kvalitetssystem för högre utbildning

Bakgrund

Ett nationellt kvalitetssystem för högre utbildning består av olika processer för säkring och utveckling av kvaliteten i utbildningen. Många av dessa fullgörs på lärosätena. I systemet ingår även den nationella utvärderings- och tillsynsmyndighetens aktiviteter. En viktig utgångspunkt för expertgruppens arbete har varit att de olika delarna av systemet behöver utformas i relation till varandra för att systemet ska fungera optimalt.

Sveriges olika nationella *kvalitetsutvärderingssystem* för högre utbildning har varit omdiskuterade och i flera fall starkt kritiserade. Det nuvarande har dessutom bedömts vara oförenligt med Standard and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG). Sverige behöver nu ett hållbart och internationellt accepterat utvärderingssystem. SUHF bör inta en långsiktig och principiell ståndpunkt för vilka egenskaper ett sådant system bör ha. Med det syftet fick expertgruppen för kvalitetsfrågor 2012 i uppdrag att ta fram ett underlag för ett sådant ställningstagande.

Aktiviteter

Expertgruppen har genomfört tre slag av aktiviteter för att skapa det efterfrågade underlaget. Vi har för det första studerat hur kvalitetssystem i ett antal andra länder är utformade. Valet av länder gjordes efter samråd med EUA:s kvalitetsenhet, där huvudkriteriet var att de skulle vara väl fungerande. Studiebesök har gjorts i Nederländerna, Skottland, Ontario (Kanada), Australien och Island. Jämförelser har också gjorts med Finland och Danmark. Erfarenheterna redovisas i rapporten *Internationella utblickar i kvalitetssäkring av högre utbildning*. (Bilaga 1)

För det andra har vi genomfört tre lärosätessamråd där just frågan om egenskaper hos ett önskat kvalitetssystem för framtiden diskuterades. Av 40 lärosäten var 39 representerade med en eller flera representanter. Vid samråden diskuterades syften, principer och metoder för kvalitetssystem, och de inleddes med en presentation av systemen i de studerade länderna.

Ett tredje underlag som haft betydelse för våra överväganden är resultaten av de aktiviteter som vi genomfört inom ramen för vårt uppdrag att bevaka det nuvarande kvalitetsutvärderingssystemet. Dessa resultat redovisas senare i rapporten tillsammans med övriga bevakningsuppdrag.

Analys och slutsatser

Det är av stort värde om sektorn kan samlas kring ett långsiktigt ställningstagande rörande hur det svenska utvärderingssystemet av högre utbildning bör se ut. Det ger god grund för kommande diskussioner, såväl inom sektorn som med andra aktörer. Ställningstagandet innebär också att sektorn inte nöjer sig med att agera reaktivt på framlagda förslag, utan att den också vill vara med och sätta agendan för diskussionen.

Just det faktum att ställningstagandet ska vara långsiktigt innebär att det inte kan vara bundet i detaljer. Det måste vara principiellt hållet, och när nya erfarenheter vinnas kan sektorn vara med och diskutera olika konkreta lösningar utifrån detta principiella ställningstagande. Ställningstagandet bör omfatta utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå.

En viktig skillnad

Expertgruppen har i sin internationella kartläggning funnit att det svenska nuvarande systemet i ett viktigt avseende avviker från samtliga studerade länder – nämligen vad gäller aktörernas ansvar och roller i det nationella systemet. I de studerade länderna har lärosätena ett stort ansvar för granskningen av den egna utbildningens kvalitet – och den nationella kvalitetssäkringsmyndigheten granskar att detta ansvar axlas av lärosätena. Bortsett från Nederländerna, som tillämpar en mellanvariant, tillämpas varianter av den ordningen i alla de länder vi kartlagt. En sådan ordning uppfattas i dessa länder ge lärosätena större mått av autonomi än den svenska ordningen. De europeiska ländernas system uppfattas också uppenbarligen vara förenliga med ESG, vilket ENQA anser att Sveriges system inte är.

Expertgruppen tror att en sådan rollfördelning är förknippad med flera fördelar. De utvecklas närmare i förslaget nedan, men en av dem kan nämnas redan här. Genom att lärosäten får ansvar för den direkta kvalitetsgranskningen av utbildningen undviks det dubbelarbete som blir följderna av att lärosäten knappast kan undvika att i viss utsträckning granska sin egen utbildning även om UKÄ granskar den. Skulle lärosätena själva få svara för utbildningsgranskningen skulle man kunna göra det med ett större mått av effektivitet än idag, och granskningsmyndigheten skulle kunna få en annan uppgift. Lärosätenas och granskningsmyndighetens samlade arbetsinsats minskar därmed troligen. Lärosätenas personal involveras ju idag både i arbetet med UKÄ:s utvärderingar och i arbetet med de egna utvärderingsinsatserna.

Syfte och principer

Syftet med Sveriges nationella kvalitetssystem för högre utbildning bör vara att det ska främja studenternas lärande, med målet att de ska förvärva kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som gör dem väl rustade för framtiden, vilket måste sägas vara utbildningarnas viktigaste resultat. Det finns dock ingen *direkt* länk mellan kvalitetssystemets konstruktion och studenters lärande. Man behöver därför göra vissa antaganden om den utveckling som ett kvalitetssystem skapar eller motverkar på lärosätena, och som i sin tur kan påverka utbildningarnas kvalitet och därmed studenternas lärande. Ett bra system ska långsiktigt och varaktigt leda till allt bättre utbildningar i termer av studenternas lärande. Det ska också hindra att utbildningar ges som inte motsvarar acceptabel nivå.

Tre principer ter sig naturliga för ett sådant system. 1) Systemet bör bygga på ett starkt mått av *ägarskap och ansvarstagande* från lärosätenas sida. Först då skapas starka incitament att på lärosätena agera proaktivt snarare än reaktivt. Proaktivitet ger en mer systematisk och kontinuerlig utveckling än ett reaktivt förhållningssätt. 2) Systemet bör dessutom vara både *kontrollerande* och *utvecklingsinriktat*. Det räcker inte med att

utbildningarna klarar en lägsta godtagbar nivå, utan på varje nivå finns en utvecklingspotential som bör tillvaratas. Att det är utvecklingsinriktat motsäger inte att krav om en acceptabel nivå måste ställas för alla utbildningar. 3) Slutligen bör utvärderingssystemet vara sådant att det underlättar *diversifiering* av det samlade utbildningsutbudet. Sådana möjligheter tillvaratar lokal kreativitet och kompetens.

Till dessa tre principer kan fogas en fjärde. Ett nationellt system måste ha *internationell legitimitet* för att svenska studenters möjligheter att studera och arbeta utomlands inte ska försvåras – och för att svenska utbildningar ska vara attraktiva för utländska studenter. Ett kvalitetssystem vinner legitimitet inom EHEA genom att vara förenligt med ESG. I och med ESG:s utformning omfattas i praktiken de tre ovan nämnda principerna av den internationella legitimiteten. Att systemet står i samklang med ESG kan därför sägas vara överordnat de tre tidigare principerna. Det bör tilläggas att denna fjärde princip också kan sägas vara överordnad i ytterligare en bemärkelse. Internationell legitimitet var den princip som lärosätetsrepresentanterna vid samråden ansåg var den i särklass viktigaste principen.

Samtliga dessa fyra principer har emellertid haft starkt stöd vid de tre lärosätessamråd som expertgruppen genomförde under våren 2013. Därmed inte sagt att alla deltagare tydligt argumenterade för den specifika förändring som föreslås nedan. Naturligt nog argumenterade man i flera fall för att det nuvarande systemet behövde förbättras, till exempel genom breddat utvärderingsfokus och breddat bedömningsunderlag.

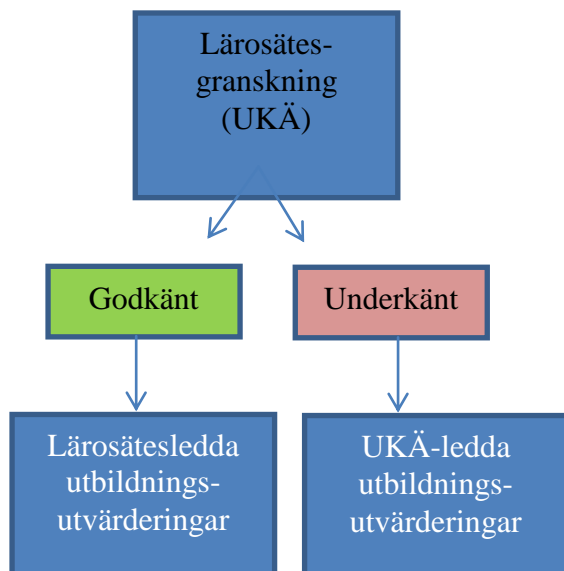
Ansvarsfördelning

Medan det finns en stor samsyn kring ovanstående principer, kan sättet att utforma ett system för att svara mot dem variera. Det grundsystem som expertgruppen bedömer bäst realiserar principen om *ägarskap och ansvarstagande* (princip 1) är ett system där lärosätena själva tar ansvar för den direkta kontrollen av kvalitet i egna utbildningar, såväl inför start av nya utbildningar som vid regelbundet återkommande utvärderingar. I och med att kvalitetsarbetet på lärosätena enligt högskolelagen är en gemensam angelägenhet för lärosätenas personal och studenter blir även studenterna involverade.

Det faktum att utbildningsgranskningarna genomförs av lärosätet gör också att dessa lättare kan involvera *utvecklingsfrämjande moment* (princip 2) än om de skulle göras av en granskningsmyndighet som på ett enhetligt och praktiskt genomförbart sätt ska utvärdera alla Sveriges utbildningar av visst slag. Lokala granskningar medger också lättare en *diversifiering* (princip 3) av utbildningsutbudet än nationella granskningar. De kan från tid till annan fokusera olika egenskaper i utbildningarna beroende på var man finner att utvecklingsbehovet är störst. Även tidsplaneringen kan anpassas efter lokala förutsättningar och behov. Lärosätetsledda utbildningsutvärderingar ger vidare förutsättning för mer ändamålsenlig sammansättning av bedömargrupper med avseende på expertis. Nationella utvärderingar måste med nödvändighet vara mer uniforma och likhetsdrivande, och de är även svåra att förändra över tid.

Den svaga länken i ett sådant system är att de lokala systemen kan bli alltför svaga som kontroll- och utvecklingsinstrument. Därför måste de förenas med en kraftfull granskning av lärosätenas egna system. Dessa granskningar kan utföras av UKÄ, men de måste få en annan karaktär än de kvalitetsarbetsgranskningar som tidigare utförts av Högskoleverket.

UKÄ bör kontrollera att lärosätet genomför sina utbildningsgranskningar, samt att de vidtar relevanta och tillräckliga åtgärder, på ett tillfredsställande sätt. Den principiella strukturen på ett sådant system åskådliggörs i bilden nedan.

Exempel på krav som *kan* ställas i granskningarna av lärosätenas kvalitetssystem för utbildning är att lärosätet genomför sina utbildningsgranskningar med externa sakkunniga, att de involverar studenter och avnämare, att de fokuserar parametrar som är relaterade till utbildningens resultat, att de görs med viss periodicitet och att uppföljning av nödvändiga åtgärder genomförs. I vissa fall kan åtgärden helt enkelt innebära att utbildningen läggs ned, vilket kan sägas vara en lokal motsvarighet till ”indragen examensrätt”. När ett sådant system etableras första gången på ett lärosäte bygger bedömningen av systemet på de rutiner som beslutats, men i mindre utsträckning på systemets praktiska tillämpning.

Skulle detta bedömas som otillräckligt skulle det nationella systemet även kunna föreskriva att på förhand bestämda delar av de lokala utvärderingarna fortlöpande rapporteras till UKÄ. Därigenom skulle regeringens önskan om att kontrollera utbildningarnas resultat kunna uppfyllas.

Den närmare utformningen av vilka krav lärosätenas egna utbildningsgranskningar ska uppfylla, liksom av hur lärosätenas egen granskningsverksamhet ska kontrolleras, bör utformas av någon form av nationellt styrande organ. (Se nedan)

I dagsläget har troligen inga lärosäten tillräckligt utbyggda egna granskningssystem, men över tid kan allt fler lärosäten utveckla sådana system. Därför bör man låta de lärosäten som så önskar ansöka om den behörighet som behövs för att få sköta den egna utbildningsgranskningen. Den lärosätesackreditering som lärosätet därmed erhåller kan ses som ett kvitto på ett väl utvecklat ledningsarbete avseende kvalitet - ett kvitto som i sig kan uppfattas som stärkande för lärosätets renommé.

Så länge inte alla lärosäten har denna kapacitet måste finnas ett parallellt granskningssystem för utbildningar vid lärosäten som inte har egen granskningsrätt. Även det systemet bör fokusera parametrar som är relaterade till utbildningens resultat, och det kan som nu leda till att examensrätter ifrågasätts och dras in.

När ett lärosäte erhållit rätten att kvalitetsgranska sina egna utbildningar bör göras en första granskning av systemets praktiska funktion efter två till tre år. Därefter bör återkommande granskningar göras mer sällan, till exempel vart femte eller sjätte år. Stickprov på enskilda utbildningars kvalitet kan göras för att kontrollera granskningssystemets effektivitet. Endast om granskningssystemet fungerar tillfredsställande får lärosätet behålla granskningsrätten.

Om omständigheter som ger skäl att tro att en utbildning håller för låg kvalitet kommer till granskningsmyndighetens kännedom bör myndigheten kunna göra en utbildningsgranskning ”på förekommen anledning”, oavsett om utbildningen ges vid lärosäte med eller utan egen granskningsrätt. (Denna kvalitetsgranskning ska inte förväxlas med den rättsligt grundade tillsyn som UKÄ utför.) Finner man då att utbildningen håller för låg kvalitet kan det leda till att examensrätten ifrågasätts och dras in. För lärosäte med egen granskningsrätt kan det leda till förnyad prövning av granskningsrätten.

Det bör tilläggas att ESG förutsätter att lärosäten ska ha en möjlighet att överklaga tillsynsmyndighetens beslut. SUHF bör därför verka för att den möjligheten skapas, såväl vad gäller examensrätt som lärosätens granskningsrätt.

Årlig kvalitetsdialog

Mellan granskningarna av lärosätenas kvalitetssystem skulle UKÄ kunna följa de lokala systemens tillämpning genom årliga dialoger med lärosätena. Genom dessa skulle UKÄ få information om hur lärosätet tillämpar sitt eget kvalitetssystem, och vilka resultat det lett fram till. Härigenom minskar risken att lärosätet mellan ackrediteringstillfällena kan underlåta att tillämpa sitt eget kvalitetssystem på det sätt som förutsatts vid senaste ackrediteringstillfället. Del av underlaget skulle kunna bestå av de ovan nämnda, på förhand bestämda, delarna av de lokala utvärderingarna.

Jämförbarhet och resursfördelning

En egenskap som det nuvarande svenska systemet har, som ett system byggt på den föreslagna rollfördelningen skulle sakna, är möjligheten att göra jämförelser mellan lärosäten inom varje huvudområde. En därmed sammanhängande skillnad är att den föreslagna ordningen inte kan läggas till grund för resursfördelning på samma grund som den nuvarande.

Ett besvärande problem för det nuvarande systemet tycks dock vara att upprätthålla en gemensam kvalitetsnorm mellan olika huvudområden. Det är en slutsats som utvärderarna framför i bilagda utvärdering av det nuvarande systemet. (Bilaga 9) En annan slutsats är att betyget som sätts för en hel utbildning inte sällan är avhängigt enskilda självständiga arbetens uppfyllande av enskilda mål. Generellt sett ifrågasätts den smala grunden för att bedöma kvalitet i en utbildning. Samma iakttagelse görs i den granskning som låg till grund för ENQA:s ställningstagande till det svenska systemet.

Grunden för att skapa bilden av kvalitet i hela utbildningssystemet, och att fördela resurser efter det, är därför bräcklig. Man kan givetvis hitta tydliga exempel på utbildningar med ”bristande kvalitet” respektive ”mycket hög kvalitet”, men dessa kan inte utgöra bevis för att hela systemet fungerar väl.

Inför införandet av det nuvarande systemet ifrågasattes på många håll inom sektorn, bland annat vid de lärosätessamråd som expertgruppen genomförde våren 2009, att kvalitetsgranskningssystemet skulle knytas till resursfördelning. Många hyste misstro mot att systemet skulle kunna skapa ett tillräckligt gott underlag, och många ansåg det tveksamt om det var till nytta för utvecklingen av svensk högre utbildning att fördela resurser på den grunden. Man kan istället argumentera för att de utbildningar som ska finnas bör ha goda ekonomiska förutsättningar och utsättas för kvalitetskontroll. Andra utbildningar bör läggas ned snarare än svältas ut.

Vid de lärosätessamråd som expertgruppen genomförde under våren 2013 var denna opinion fortsatt stark, även om de lärosäten som fått extra tillskott naturligtvis uppskattade det tillskottet. Expertgruppens förslag är att ett av SUHF:s principiella ställningstagande blir att kvalitetsutvärderingar bör skiljas från finansieringsfrågan. Är regeringen fortsatt intresserad av att finna former för att fördela resurser på annan grund än kvantitativa prestationer bör SUHF diskutera den frågan i särskild ordning med regeringen.

Andra inslag i ett nationellt kvalitetssystem

Utvecklingsarbete är den viktigaste delen av ett kvalitetssystem. Det arbetet utförs väsentligen på lärosätena, ibland i samverkan mellan lärosätena. Även ett nationellt kvalitetssystem kan dock innehålla komponenter specifikt inriktade på att bidra till utveckling. Expertgruppen har i de länder vars system vi studerat funnit några sådana intressanta inslag.

Det gemensamma arbetet med ”enhancement themes” i Skottland är ett sådant inslag, där man nationellt förenar sig för att utveckla generellt svaga sidor i landets utbildningssystem. Man kan där säga att Skottlands motsvarighet till UKÄ (QAA Scotland) koordinerar ett sådant arbete.

I Nederländerna arbetar man med en slags ackreditering av speciella profiler som lärosätena själva kan välja att utveckla. Efter enskilda lärosätens initiativ bidrar det nationella granskningsorganet genom att utforma kriterier, utföra granskning och genom att utfärda ett bevis på att lärosätet uppfyller de utformade nationella kriterierna.

Fler intressanta inslag finns. Huruvida inslag av det här slaget ska realiseras får den fortsatta diskussionen kring Sveriges kommande nationella kvalitetssystem utvisa.

Organisatorisk inramning

Ett sammanhållet kvalitetssystem har behov av en organisatorisk inramning som garanterar systemets oberoende och tillförlitlighet, samt som kan ta ansvar för förändringar eller generationsskiftet av systemet. Flera av de länder vars system finns beskrivna i expertgruppens kartläggning har denna typ av ”kvalitetsstyrelse” kopplade till kvalitetssystemet. (Jämför till exempel Skottland, Danmark och Island.) Syftet är att

skapa legitimitet för systemet, att säkerställa partnerskapet mellan systemets intressenter och samtidigt ge en oberoende möjlighet att granska systemets utveckling.

I en svensk omgivning kan man tänka sig att regeringen i ett särskilt beslut ger en fristående styrelse/nämnd uppdraget att fungera som kvalitetssystemets styrelse. Den kan sättas samman på olika sätt men bör ha ett mått av kollegialt inflytande, inklusive studenter, för att understryka partnerskapet med sektorn, men samtidigt ha som uppdrag att oberoende bevaka systemets funktion enligt ovan. Vidare kan internationella representanter ingå liksom representanter för avnämare eller myndigheter, till exempel UKÄ.

En sådan styrelse kan också ges ett vidare ansvar genom att till exempel vara den instans som fattar beslut om vissa utfall i systemet, exempelvis av granskningarna av lärosätenas kvalitetssystem för utbildning. För att bättre passa en svensk förvaltningstradition formas det kanske bättre som att styrelsen ger ett omdöme och förslag till universitetskanslern som fattar det formella beslutet om styrelsen ska vara involverad i det löpande beslutsfattandet inom systemets ram.

En egen administration behöver inte byggas upp kring kvalitetsstyrelsen utan den kan hämta de kansliresurser som behövs från exempelvis UKÄ. Detsamma gäller de utredningsresurser som kan behöva kopplas till kvalitetsstyrelsen.

Det nuvarande och det föreslagna svenska systemet i internationell jämförelse

Som länderrapporterna i den bifogade studien av kvalitetssystem i andra länder visar skulle ett system av den föreslagna karaktären inte vara udda eller unikt. Tvärtom är de vanligt förekommande. Som ENQA:s beslut visar är dock det nationella kvalitetsutvärderingssystem som vi har idag udda, vilket också gör kvalitetssystemet som helhet annorlunda.

De fyra principer som vägleder expertgruppens förslag vägleder på olika sätt också systemen i de studerade länderna. En form av partnerskap mellan parterna är vanligt förekommande, systemen har både kontrollerande och utvecklande syften, de försvårar ej diversifiering och de har internationell legitimitet. Det nuvarande svenska systemet står i motsättning till alla dessa principer. Ett partnerskap rörande det totala kvalitetssystemet saknas, systemet har inte ett utvecklande syfte, det försvårar diversifiering – och det saknar internationell legitimitet.

Förekomsten av en närgången central utbildningsgranskning leder tillsammans med lärosätenas behov av att följa utvecklingen av den egna utbildningen också till en suboptimering i användningen av landets samlade utvärderingsresurser. Kombinationen av att svara mot dubbla uppföljningar leder även till att lärosätenas kraft att utveckla minskar. Därför behöver nu skapas ett system där delarna hänger samman och optimerar utvecklingskraften i svensk högre utbildning.

Som redan påpekats har alla studerade länder ett kvalitetssystem där ansvaret för utbildningsutvärderingar ligger på lärosätena. Det enda undantaget är Nederländerna, men där kan lärosätena bli föremål för betydligt enklare utbildningsgranskningar om de klarar en (frivillig) lärosätesgranskning.

Motsvarigheten till ovan nämnda kvalitetsdialoger finns i Skottland, Island och Ontario. En ”kvalitetsstyrelse” av det föreslagna slaget finns i Danmark, Island och Skottland, och i Ontario har lärosätena, genom sin motsvarighet till SUHF, tagit på sig den rollen.

Förslag till långsiktigt ställningstagande i frågan om nationellt kvalitetssystem för högre utbildning

Syftet med Sveriges nationella kvalitetssystem för högre utbildning ska vara att främja studenters lärande, med målet att de ska förvärva kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som gör dem väl rustade för framtiden. SUHF ska med detta primära syfte långsiktigt verka för ett system som i ett internationellt sammanhang utvecklar svensk högre utbildning.

- Framtida nationella kvalitetssystem för högre utbildning i Sverige bör 1) bygga på ett starkt mått av *ägarskap och ansvarstagande* från lärosätenas sida, 2) vara både *kontrollerande* och *utvecklingsinriktat*, 3) underlätta *diversifiering* av det samlade utbildningsutbudet och 4) ha internationell legitimitet.
  - Framtida nationella kvalitetssystem för högre utbildning i Sverige bör därför ge möjligheten för lärosäten att erhålla rätten att inom ramen för egna system granska kvaliteten i den egna utbildningen – en rätt som då helt eller delvis ersätter tillsynsmyndighetens utbildningsgranskning. Utvärdering av lärosätets granskningssystem bör utföras av tillsynsmyndigheten. Det bör ske dels inför erhållandet av granskningsrätten, dels i samband med återkommande utvärdering av lärosätets system.
  - Så länge inte alla lärosäten erhållit denna rättighet ska det finnas ett nationellt system i tillsynsmyndighetens regi, som granskar utbildning vid lärosäten utan egen granskningsrätt.
  - Både lärosätets egna granskningssystem och tillsynsmyndighetens granskningssystem av utbildning bör fokusera såväl direkta resultat som förutsättningar och processer som kan relateras till utbildningens resultat. De måste dock inte i övrigt vara identiskt utformade.
  - För den närmare utformningen av det nationella systemets komponenter och övervakning och utveckling av systemets funktion bör skapas någon form av organisatorisk inramning med representation av systemets olika intressenter. Med erfarenheter från andra länder som grund bör ytterligare former för kvalitetsutvecklande komponenter i kvalitetssystemet övervägas.
  - Lärosäten ska ha en möjlighet att överklaga tillsynsmyndighetens beslut om examensrätt och granskningsrätt.

- Finansieringsfrågan bör skiljas från kvalitetsutvärderingar. Är regeringen fortsatt intresserad av att finna former för att fördela resurser på annan grund än kvantitativa prestationer kan SUHF diskutera den frågan i särskild ordning med regeringen.